

Sygn. akt: II AKa 46/16

WYROK W IMIENIU RZECZYPOSPOLITEJ POLSKIEJ

Dnia 13 maja 2016 r.

Sąd Apelacyjny w Katowicach w II Wydziale Karnym w składzie:

Przewodniczący	SSA Mariusz Żak
Sędziowie	SSA Jolanta Śpiechowicz SSA Waldemar Szmidt (spr.)
Protokolant	Agnieszka Przewoźnik

przy udziale Prokuratora Prokuratury Regionalnej w Katowicach Wojciecha Dybkowskiego

po rozpoznaniu w dniu 13 maja 2016 r. sprawy

M. B. s. W. i B., ur. (...) w H. – S. Łuku

oskarżonego z art. 280 § 2 kk w zw. z art. 65 § 1 kk, art. 258 § 2 kk

na skutek apelacji obrońców oskarżonego

od wyroku Sądu Okręgowego w Katowicach z dnia 13 października 2015 roku

sygn. akt XVI K 169/13

1. zmienia zaskarżony wyrok w punkcie 1 w ten sposób, że uznaje oskarżonego M. B. za winnego tego, że 19 stycznia 1998 roku w B., K. i innych miejscowościach działając w warunkach zorganizowanego związku przestępczego o charakterze zbrojnym kierowanego przez J. T. wspólnie i w porozumieniu z innymi osobami, używając przemocy w postaci bicia po głowie i całym ciele R. T. i doprowadzając go do stanu bezbronności, zabrał na jego szkodę w celu przywłaszczenia samochód osobowy marki M. (...) o numerze rejestracyjnym (...) wartości 78.000 złotych oraz pieniądze polskie w kwocie 400 złotych

- to jest przestępstwa z art. 280§1 kk w zw. z art. 65§1 kk i za to na zasadzie art. 280§1 kk przy zast. art. 60§2 i §6 pkt 3 kk skazuje go na karę 1 (jednego) roku pozbawienia wolności;

2. na zasadzie art. 63 kk na poczet orzeczonej kary pozbawienia wolności zalicza oskarżonemu okres rzeczywistego pozbawienia wolności od dnia 18 stycznia 1999 roku do dnia 30 grudnia 1999 roku;

3. w pozostałej części zaskarżony wyrok utrzymuje w mocy;

4. zasądza od Skarbu Państwa (Sąd Okręgowy w Katowicach) na rzecz adwokata H. W. – Kancelaria Adwokacka w K. kwotę 738 (siedemset trzydzieści osiem) złotych, w tym 23% VAT tytułem nieopłaconych kosztów obrony z urzędu udzielonej oskarżonemu w postępowaniu odwoławczym;

5. zwalnia oskarżonego od ponoszenia kosztów sądowych, obciążając nimi Skarb Państwa.

SSA Jolanta Śpiechowicz SSA Mariusz Żak SSA Waldemar Szmidt

Sygn. akt II AKa 46/16

UZASADNIENIE

Sąd Okręgowy w Katowicach wyrokiem z dnia 13 października 2015 roku w sprawie o sygnaturze XVIIK 169/13 uznał oskarżonego M. B. za winnego tego, że 19 stycznia 1998 roku w B., K. i innych miejscowościach działając w warunkach zorganizowanego związku przestępczego o charakterze zbrojnym kierowanym przez J. T., wspólnie i w porozumieniu z innymi osobami współdziałając z osobą posługującą się bronią palną używając przemocy w postaci bicia po głowie i całym ciele R. T. i doprowadzając go do stanu bezbronności zabrał w celu przywłaszczenia na jego szkodę samochód osobowy marki M. (...) o wartości 78000 złotych oraz pieniądze polskie w kwocie 400 zł – to jest przestępstwa z art. 280§2 k.k. w zw. z art. 65§1 k.k. i za to 280§2 k.k. w zw. z art. 65§1 k.k. wymierzył mu karę 3 lat i 6 miesięcy pozbawienia wolności.

Na zasadzie art. 17§1 pkt.6 k.p.k. umorzono postępowanie o czyn polegający na tym, że w styczniu 1998 roku w K. i innych miejscowościach województwa (...) brał udział w zorganizowanym związku przestępczym o charakterze zbrojnym kierowanym przez J. T. zajmującym się popełnianiem rozbojów, wymuszeń rozbójniczych, obrotem wbrew przepisom ustawy środkami odurzającymi i substancjami psychotropowymi i popełnianiu innych przestępstw – to jest o przestępstwo z art. 258§2 k.k.

Wyrok Sądu Okręgowego w Katowicach zaskarżony został apelacjami obrońców oskarżonego.

W pierwszej z wniesionych apelacji obrońca zaskarżając wyrok w części dotyczącej skazania z art. 280§2 k.k. zarzuciła wyrokowi obrazę przepisów postępowania, która miała wpływ na treść orzeczenia a to art. 4,7,410,424§1, 167, 391§1 k.p.k. oraz skutkujący powyższymi uchybieniami błąd w ustaleniach faktycznych przyjętych za podstawę orzeczenia, polegający na uznaniu, że oskarżony M. B. umyślnością obejmował realizację przez sprawców bezpośrednich przestępstwa z art. 280§2 k.k. a w szczególności zaboru samochodu M. (...) o numerze rejestracyjnym (...) oraz posługiwania się bronią palną przez świadka koronnego W. C., a w konsekwencji bezpodstawne przypisanie oskarżonemu współsprawstwa czynu z art., 280§2 k.k. i 65§1 k.k.

Skarżąca wniosła o zmianę wyroku i uniewinnienie oskarżonego od popełnienia przypisanego mu czynu, lub o zmianę wyroku, uznanie, że czynem swoim wyczerpał znamiona art. 282 k.k. i umorzenie postępowania na zasadzie art. 17§1 pkt.6 k.p.k. Alternatywnie obrońca wniosła o uchylenie wyroku i przekazanie sprawy sądowi I instancji do ponownego rozpoznania.

Drugi obrońca zaskarżając wyrok w całości, zarzucił orzeczeniu obrazę przepisów prawa procesowego, która miała wpływ na treść wyroku, a to art. 5§2 k.p.k. polegającą na oparciu ustaleń wyłącznie na zeznaniach świadka koronnego W. C., które pozostają w sprzeczności z innymi dowodami oraz błąd w ustaleniach faktycznych polegający na tym, że oskarżony brał udział w zorganizowanym związku przestępczym o charakterze zbrojnym w ramach którego dopuścił się przestępstwa na szkodę R. T.. Stawiając te zarzuty wniosł o zmianę wyroku i uniewinnienie oskarżonego lub o uchylenie wyroku i przekazanie sprawy sądowi I instancji do ponownego rozpoznania.

Sąd Apelacyjny w Katowicach rozpoznając niniejszą sprawę, stwierdził co następuje;

Spośród wniesionych apelacji w ograniczonym zakresie skuteczną okazała się złożona przez adwokata A. K..

Apelacja obrońcy oskarżonego wywołała skutek w postaci zmiany zaskarżonego wyroku zarówno w zakresie prawnomaterialnej oceny zdarzenia będącego przedmiotem rozpoznania, jak i rozstrzygnięcia w przedmiocie kary.

Stwierdzić jednak na wstępie należy, iż orzekający w I instancji sąd okręgowy uczynił zadość tym normom prawa procesowego, które prawidłowo zastosowane, zezwalają na rozstrzygnięcie co do meritum procesu w oparciu o zgromadzony w sprawie kompletny materiał dowodowy. Konieczne dla merytorycznego rozpoznania sprawy dowody zostały zatem przez sąd okręgowy przeprowadzone a następnie poddane ocenie, dając tym samym podstawę do czynienia ostatecznych ustaleń w przedmiocie sprawstwa i winy oskarżonego M. B.. Mimo jednak wskazanej wyżej dbałości, by dowody mające być przedmiotem weryfikacji nie wymagały uzupełnienia, nie ustrzegł się sąd I instancji uchybień w procesie oceny dowodów, a także analizy w kontekście przepisów prawa materialnego, co wywołało w konsekwencji błędy w sferze kwalifikacji prawnej działania podjętego przez oskarżonego, wobec pokrzywdzonego R. T..

Z uwagi na kierunek oraz zakres wniesionego środka odwoławczego, uwzględniając nadto uprawnienia w tym względzie sądu odwoławczego, pomimo stwierdzonych uchybień, sanacja zaskarżonego wyroku okazała się możliwą, co też Sąd Apelacyjny w Katowicach, w części zarzuty apelacji obrońcy podzielał - uczynił.

Jako że obie skargi sformułowały jako zasadniczy najdalej idący wniosek o uniewinnieniu oskarżonego od popełnienia czynu opisanego w punkcie 1 i 2 wyroku, – do tego postulatu skarżących sąd odwoławczy odniesie się w pierwszym rzędzie.

Zdaniem sądu odwoławczego zeznania świadka koronnego W. C. zasadnie uznane zostały za wiarygodne. W sposób stanowczy i konsekwentny opisał on działanie zbrojnej grupy przestępczej, którą kierował J. T.. Wskazał na role jaką pełnili poszczególni jej członkowie, opisał również zadania, które realizował oskarżony M. B.. Wskazał na jego z jednej strony inicjującą z drugiej zaś – obiektywnie niewiodącą rolę w realizacji przestępstwa na szkodę pokrzywdzonego R. T..

Zeznał, że wszyscy współdziałający wiedzieli o ostatecznym celu jakim był zabór samochodu a także iż środkiem do jego osiągnięcia miało być użycie przemocy i zastraszenie. Cel ten zgodnie akceptowali i zmierzali do jego realizacji. Oskarżony widział pokrzywdzonego zaatakowanego przed lokalem(...), a wcześniej w ramach ustalonego wcześniej planu wywołał w nim poczucie zagrożenia które miało ułatwić pozostałym stosowanie presji, gróźb i siły. Dynamika zdarzenia mogła wywołać stan niewiedzy oskarżonego co do szczegółów zajścia / treść gróźb jakie wypowiedano, sposób zadawania uderzeń, ustalanie momentu zaboru samochodu i kwoty zabranych pieniędzy/. Powyższe z całą pewnością nie wyłącza jego odpowiedzialności za współsprawstwo czynu w formie przypisanej mu wyrokiem sądu odwoławczego albowiem w tym zakresie świadomość i procesy decyzyjne oskarżonego pozostawały niezakłócone i zostały podjęte w sposób swobodny.

Kluczową dla ustalenia sprawstwa i winy oskarżonego M. B. jest ustalenie jego aprobaty takiego działania jakie wobec pokrzywdzonego przedsięwzięto – gdyż oskarżony, co jest w świetle reguł określających zasady odpowiedzialności karnej odpowiada zawsze w granicach swojego zamiaru i swojej wiedzy co do realizacji znamion czynu. Zdaniem sądu apelacyjnego taką takie czynniki oskarżonemu M. B. należy przypisać, choć świadomość popełnienia przestępstwa ograniczyć należy do znamion czynu z art. 280§1 k.k.

W świetle zgromadzonego materiału dowodowego – mając również na względzie treść art.5§2 k.p.k. nie sposób uznać że oskarżony w sposób nie budzący wątpliwości wiedział i akceptował możliwość posłużenia się przez współsprawców bronią. Kwestia badania jej cech specyficznych /czy była bronią palną w rozumieniu ustawy o broni i amunicji/ ma w świetle powyższego znaczenie wtórne, gdyż poczyniona na wstępie konstatacja wyłącza przypisanie oskarżonemu działanie w warunkach art. 280§2 k.k. W realiach sprawy nie można wykluczyć, że ewentualne posłużenie się bronią palną miało znamiona ekscesu nie objętego pierwotnym zamiarem według którego działał oskarżony M. B..

Nie może być jednak również mowy aby - tak jak to postuluje obrońca w apelacji zachowanie oskarżonego oceniać jako realizujące znamiona art. 282 k.k.

Niekwestionowanym przez doktrynę i orzecznictwo jest przyjęcie, iż podstawowa różnica pomiędzy znamionami przestępstw z art. 280 §1 i 2 oraz 282 k.k. sprowadza się do ustalenia, że kradzież dokonana przez sprawcę rozboju, polega na zmuszeniu poprzez odpowiednie działania do **natychmiastowego** wydania rzeczy, natomiast przepis art. 282 k.k. odnosi się do wypadków w których zmuszenie do rozporządzenia mieniem przez pokrzywdzonego będzie mieć miejsce **w przyszłości**. W sytuacji zaś jak w niniejszej sprawie, gdy pokrzywdzony bezpośrednio z użyciem wobec niego przemocy i siły fizycznej zmuszony został po pierwsze do wydania posiadanych przez siebie pieniędzy a po wtóre wydania sprawcom samochodu, którego był właścicielem – nie ulega wątpliwości, że tym samym zrealizowane zostały wszystkie znamiona przestępstwa rozboju. Przypomnieć wypada, że przywoływane przez sprawców wobec pokrzywdzonego okoliczności, takie jak zmuszanie do oddania domniemanego długu, zagrożenie działaniem innych osób trzecich/"A. z W."/ stanowiły wyłącznie element dodatkowy, towarzyszący użyciu siły i groźbom zmierzające jedynie do zwiększenia presji na ofiarę przestępstwa tak, aby zmusić do natychmiastowego wydania rzeczy oraz odwieść od zawiadomiania policji. Poprzez zastraszenie i użycie siły wobec pokrzywdzonego wszyscy, którzy realizowali modus operandi – zmierzali wprost do zawładnięcia dobrami materialnymi którymi dysponował, przy czym celem głównym był zabór samochodu marki M..

Założenie o zrealizowaniu znamion strony przedmiotowej przestępstwa rozboju trafnym jest tym bardziej, że przemoc i groźba jej użycia miały in tempore criminis charakter permanentny, czyli stosowane były w określonym przedziale czasu, aż do samego momentu dokonania kradzieży, czyli wyjęcia danej rzeczy spod władztwa osoby uprawnionej wbrew jej woli.

Jedynie zaś w sytuacji, w której pokrzywdzony miałby realnie możliwość uratowania mienia i niewydawania go sprawcom, zasadnym byłoby twierdzenie o wskazanym wyżej warunku wydania rzeczy w przyszłości – co czyniłoby uprawnioną tezę o sprawstwie z art. 282k.k.

Konsekwencją powyższych ustaleń sądu odwoławczego jest odmienna prawnomaterialna ocena działania oskarżonego M. B.. Uznał zatem Sąd Apelacyjny w Katowicach, że zachowanie sprawcy krytycznego dnia wyczerpało znamiona przestępstwa art. 280§1 k.k. w zw. z art. 65k.k.

Korekta zaskarżonego wyroku dokonana przez sąd odwoławczy sprowadza się zatem do zasadniczo odmiennej niż to uczynił sąd okręgowy oceny zachowania oskarżonego w odniesieniu do treści poszczególnych przepisów prawa karnego materialnego. W znacznej części odpowiada przy tym tezom postulowanym w uzasadnieniu apelacji – choć ustalając i przypisując oskarżonemu popełnienie przestępstwa z art.280§1 k.k. w zw. z art. 258§2 k.k. brak jest podstaw by postępowanie karne umorzyć wobec przedawnienia karalności.

Gdy poddać analizie zagadnienie ewentualności przedawnienia – zauważyć należy na wstępie iż czyn przypisany oskarżonemu popełniony został jeszcze pod rządami poprzednio obowiązującego kodeksu karnego z 1997 roku, który wszedł w życie 1 września 1998 roku. Surowsze zagrożenie – powyżej 3 lat pozbawienia wolności, zgodnie z regułą art. 4 k.k. wyłącza stosowanie ustawy uprzedniej. Kolejne nowelizacje przepisów prawa karnego nie wywołały zaś skutku aby w jakimkolwiek okresie od 19 stycznia 1998 roku – do chwili orzekania przez Sąd Apelacyjny w Katowicach można było uznać iż w sprawie niniejszej doszło do przedawnienia karalności czynu ostatecznie przypisanego oskarżonemu.

Sąd Apelacyjny w Katowicach wymierzając oskarżonemu karę, wymierzył ją z zastosowaniem dobrodziejstwa nadzwyczajnego jej złagodzenia w rozmiarze 1 roku.

W sprawie zachodzą szczególne okoliczności, których konsekwencją jest zastosowanie norm art. 60§2 k.k. W szczególności przywołać należy fakt, iż od czynu popełnionego przez oskarżonego minęło 16 lat. Oskarżony nie utrudniał toczącego się postępowania a jego długotrwałość wiązać należy z nieskutecznym działaniem organów wymiaru sprawiedliwości. Jest obecnie oskarżony M. B. osobą w wieku 70 lat, dotknięty poważną chorobą nowotworową, posiada bardzo pozytywną opinię środowiskową /vide wywiady kuratora/, nie wchodzi w kolizję z prawem /vide informacja policji/, opiekuje się chorą po doznanych udarze mózgu żoną.

W ocenie sądu apelacyjnego brak jest podstaw uzasadniających aby oskarżony – poza przypisaniem mu winy i wymierzeniem kary, na poczet której w znaczącej części zaliczyć należy okres tymczasowego aresztowania w sprawie 16 lat temu – poddany został izolacji w warunkach zakładu karnego.

Zarówno rodzaj jak i rozmiar orzeczonej kary stanowią wypadkową oceny stopnia społecznej szkodliwości popełnionych przez oskarżonego czynów. Jednocześnie orzeczenie co do kary pozostaje w istotnym stopniu łagodniejszym w stosunku do rozstrzygnięcia, które wydał Sąd Okręgowy w Katowicach. W ocenie sądu odwoławczego niezbędnym jest jednak, by w tak istotnym stopniu odmienna sądu odwoławczego ocena zachowania oskarżonego w kontekście jego odpowiedzialności karnej a także przywołane wyżej okoliczności szczególne na wymiar kary wpływające znalazły odzwierciedlenie również w tej części wyroku, która odnosi się do surowości kary.

Mając powyższe na uwadze Sąd Apelacyjny w Katowicach orzekł jak w wyroku, w tym również o kosztach procesu w ten sposób, iż z uwagi na bezmajętność oskarżonego zwolnił go od ich uiszczenia, obciążając nimi Skarb Państwa.

SSA Jolanta Śpiechowicz SSA Mariusz Żak SSA Waldemar Szmidt